

Lausuntopyyntö kuntien peruspalvelujen valtionosuuden 75 miljoonan euron vähennyksen kohdistamisesta

Johdanto

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoja kertaluonteisesti toteutettavasta 75 miljoonan euron säästöstä, joka hallituksen kehysriihessä linjattiin poikkeuksellisesti valtionosuusuudistuksen alla toteutettavaksi vähentämällä noin 2 % kuntien peruspalvelujen valtionosuusrahoituksesta. Tavoitteena on, että vähennys ei valtionosuusuudistuksen alla entisestään kasvata kuntien suhteellisia eroja valtionosuuksien saajina (tasasuuruusena euroa/asukas toteutettavana se vähentäisi kuntien peruspalveluiden valtionosuusrahoitusta kuntakohtaisesti 0,6-40 %). Esitys on valtionosuusuudistuksen alla kertaluonteinen ja koskee vuotta 2026. Pysyvä 75 miljoonan euron säästön toteutustapa ratkaistaan varsinaisen valtionosuusuudistuksen yhteydessä ja se voi poiketa kuntakohtaisesti nyt esitetystä. Nyt lausuttavaksi tuotu ratkaisumalli on julkaistu riihen tiedotteessa huhtikuussa ja myös esityksen luvut on riihen linjausten pohjalta julkaistu esityksen mukaisina kevään kuntatalousohjelmassa.

Tausta

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentista sekä valtionosuuteen tehtävistä määräaikaista vähennyksistä ja lisäyksistä säädetään vuosittain muuttamalla kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (618/2021, jäljempänä valtionosuuslaki). Muistiossa käsiteltävässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi valtionosuuslakiin määräaikainen 32 a §. Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Muistiossa käsiteltävä lakiehdotus tulee olemaan osa syksyllä annettavaa hallituksen esitystä laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta. Esityksessä säädetään muista muutoksista kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen vuonna 2026.

Tavoitteet

Tavoitteena on, ettei vähennys kasvata kuntien välisiä suhteellisia eroja valtionosuuksissa eikä negatiivisia valtionosuuksia ja että lakisääteiset palvelut pystytään turvaamaan

Vastausohjeet vastaanottajille

Kuka tahansa voi antaa lausunnon.

Lausunnot pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta. Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi). Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/14998/2025.

Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, lausunto voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa ministeriön kirjaamoon sähköpostilla osoitteeseen: kirjaamo.vm@gov.fi tai postitse osoitteeseen:

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 Valtioneuvosto

Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/14998/2025. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (vm.fi/hankkeet tunnuksella VM057:00/2025). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasyistä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä.

Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa. Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Aikataulu

Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön **viimeistään 29.8.2025**.

Valmistelijat

Lisätietoja antaa:

Lainsäädäntöneuvos Saara Rahko, puh. 02955 30046 (paikalla 5.8.alkaen)

Neuvotteleva virkamies Lauri Piirainen, puh. 02955 30521 (paikalla 4.8. alkaen)

Erityisasiantuntija Teija Kauhanen, puh. 02955 30619 (paikalla 28.7. alkaen)

Finanssineuvos, yksikönpäällikkö Kati Jussila, puh. 02955 30378

Sähköpostit muotoa etunimi.sukunimi(at)gov.fi

Liitteet:

[Säästön jakautuminen kuntakohtaisesti.xlsx](#)

[Muistio 75 milj vos säästö 7.7.2025.docx](#)

[Muistio 75 milj vos säästö 7.7.2025 \(1\)_SV.docx](#)

Jakelu:

Akaan kaupunki
Alajärven kaupunki
Alavieskan kunta
Alavuden kaupunki
Asikkalan kunta
Askolan kunta
Auran kunta
Enonkosken kunta
Enontekiön kunta
Espoon kaupunki - Esbo stad
Eurajoen kunta
Euran kunta
Evijärven kunta
Forssan kaupunki
Haapajärven kaupunki
Haapaveden kaupunki
Hailuodon kunta
Halsuan kunta
Haminan kaupunki
Hangon kaupunki - Hangö stad
Hankasalmen kunta
Harjavallan kaupunki
Hartolan kunta
Hattulan kunta
Hausjärven kunta
Heinolan kaupunki
Heinäveden kunta
Helsingin kaupunki - Helsingfors stad
Hirvensalmen kunta
Hollolan kunta

Huittisten kaupunki
Humppilan kunta
Hyrynsalmen kunta
Hyvinkään kaupunki
Hämeenkyrön kunta
Hämeenlinnan kaupunki
lin kunta
Iisalmen kaupunki
Iitin kunta
Ikaalisten kaupunki
Ilmajoen kunta
Ilomantsin kunta
Imatran kaupunki
Inarin kunta
Ingå kommun - Inkoon kunta
Isojoen kunta
Isokyrön kunta
Jakobstad - Pietarsaaren kaupunki
Janakkalan kunta
Joensuun kaupunki
Jokioisten kunta
Joroisten kunta
Joutsan kunta
Juukan kunta
Juupajoen kunta
Juvan kunta
Jyväskylän kaupunki
Jämijärven kunta
Jämsän kaupunki
Järvenpään kaupunki
Kaarinan kaupunki
Kaavin kunta
Kajaanin kaupunki
Kalajoen kaupunki
Kangasalan kunta
Kangasniemen kunta
Kankaanpään kaupunki
Kannonkosken kunta
Kannuksen kaupunki
Karijoen kunta
Karkkilan kaupunki
Karstulan kunta
Karvian kunta
Kaskisten kaupunki - Kaskis stad
Kauhajoen kaupunki
Kauhavan kaupunki
Kauniaisten kaupunki - Grankulla stad
Kaustisen kunta
Keiteleen kunta
Kemijärven kaupunki
Kemin kaupunki

Keminmaan kunta
Kempeleen kunta
Keravan kaupunki
Keuruun kaupunki
Kihniön kunta
Kimitoö kommun - Kemiönsaaren kunta
Kinnulan kunta
Kirkkonummen kunta - Kyrkslätt kommun
Kiteen kaupunki
Kittilän kunta
Kiuruveden kaupunki
Kivijärven kunta
Kokemäen kaupunki
Kokkolan kaupunki - Karleby stad
Kolarin kunta
Konneveden kunta
Kontiolahden kunta
Korsholm kommun - Mustasaaren kunta
Korsnäs kommun
Kotkan kaupunki
Kouvolan kaupunki
Kristinestad - Kristiinankaupunki
Kronoby kommun - Kruunupyyn kunta
Kuhmoisten kunta
Kuhmon kaupunki
Kuopion kaupunki
Kuortaneen kunta
Kurikan kaupunki
Kustavin kunta
Kuusamon kaupunki
Kyyjärven kunta
Kärkölän kunta
Kärsämäen kunta
Lahden kaupunki
Laihian kunta
Laitilan kaupunki
Lapinjärven kunta - Lappträsk kommun
Lapinlahden kunta
Lappajärven kunta
Lappeenrannan kaupunki
Lapuan kaupunki
Larsmo kommun - Luodon kunta
Laukaan kunta
Lemin kunta
Lempäälän kunta
Leppävirran kunta
Lestijärven kunta
Liedon kunta
Lieksan kaupunki
Limingan kunta
Liperin kunta

Lohjan kaupunki - Lojo stad
Loimaan kaupunki
Lopen kunta
Loviisan kaupunki - Lovisa stad
Luhangan kunta
Lumijoen kunta
Luumäen kunta
Malax kommun - Maalahden kunta
Marttilan kunta
Maskun kunta
Merijärven kunta
Merikarvian kunta
Miehikkälän kunta
Mikkelin kaupunki
Muhoksen kunta
Multian kunta
Muonion kunta
Muuramen kunta
Mynämäen kunta
Myrskylän kunta - Mörskom kommun
Mäntsälän kunta
Mänttä-Vilppulan kaupunki
Mäntyharjun kunta
Naantalin kaupunki
Nakkilan kunta
Nivalan kaupunki
Nokian kaupunki
Nousiaisten kunta
Nurmeksen kaupunki
Nurmijärven kunta
Nykarleby stad - Uusikaarlepyyn kaupunki
Närpes stad - Närpiön kaupunki
Orimattilan kaupunki
Oripään kunta
Oriveden kaupunki
Oulaisten kaupunki
Oulun kaupunki
Outokummun kaupunki
Padajoen kunta
Paimion kaupunki
Paltamon kunta
Pargas stad - Paraisten kaupunki
Parikkalan kunta
Parkanon kaupunki
Pedersöre kommun - Pedersören kunta
Pelkosenniemen kunta
Pellon kunta
Perhon kunta
Petäjäveden kunta
Pieksämäen kaupunki
Pielaveden kunta

Pihtiputaan kunta
Pirkkalan kunta
Polvijärven kunta
Pomarkun kunta
Porin kaupunki
Pornaisten kunta
Porvoon kaupunki - Borgå stad
Posion kunta
Pudasjärven kaupunki
Pukkilan kunta
Punkalaitumen kunta
Puolangan kunta
Puumalan kunta
Pyhtään kunta - Pyttis kommun
Pyhäjoen kunta
Pyhäjärven kaupunki
Pyhännän kunta
Pyhärannan kunta
Pälkäneen kunta
Pöytyän kunta
Raahen kaupunki
Raision kaupunki
Rantasalmen kunta
Ranuan kunta
Raseborg stad - Raaseporin kaupunki
Rauman kaupunki
Rautalammin kunta
Rautavaaran kunta
Rautjärven kunta
Reisjärven kunta
Riihimäen kaupunki
Ristijärven kunta
Rovaniemen kaupunki
Ruokolahden kunta
Ruoveden kunta
Ruskon kunta
Rääkkylän kunta
Saarijärven kaupunki
Sallan kunta
Salon kaupunki
Sastamalan kaupunki
Sauvon kunta
Savitaipaleen kunta
Savonlinnan kaupunki
Savukosken kunta
Seinäjoen kaupunki
Sievin kunta
Siikaisten kunta
Siikajoen kunta
Siikalatvan kunta
Siilinjärven kunta

Simon kunta
Sipoon kunta - Sibbo kommun
Siuntion kunta - Sjundeå kommun
Sodankylän kunta
Soinin kunta
Someron kaupunki
Sonkajärven kunta
Sotkamon kunta
Sulkavan kunta
Suomen Kuntaliitto ry
Suomussalmen kunta
Suonenjoen kaupunki
Sysmän kunta
Säkylän kunta
Taipalsaaren kunta
Taivalkosken kunta
Taivassalon kunta
Tammelan kunta
Tampereen kaupunki
Tervolan kunta
Tervon kunta
Teuvan kunta
Ti. Kosken kunta
Tohmajärven kunta
Toholammin kunta
Toivakan kunta
Tornion kaupunki
Turun kaupunki - Åbo stad
Tuusniemen kunta
Tuusulan kunta
Tyrnävän kunta
Ulvilan kaupunki
Urjalan kunta
Utajärven kunta
Utsjoen kunta
Uuraisten kunta
Uusikaupunki
Vaaan kunta
Vaasan kaupunki - Vasa stad
Valkeakosken kaupunki
Vantaan kaupunki - Vanda stad
Varkauden kaupunki
Vehmaan kunta
Vesannon kunta
Vesilahden kunta
Vetelin kunta
Vieremän kunta
Vihdin kunta
Viitasaaren kaupunki
Vimpelin kunta
Virolahden kunta

Virtain kaupunki
Vörå kommun - Vöyrin kunta
Ylitornion kunta
Ylivieskan kaupunki
Ylöjärven kaupunki
Ypäjän kunta
Ähtärin kaupunki
Äänekosken kaupunki

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Jussila Kati
Valtiovarainministeriö

Rahko Saara
Valtiovarainministeriö

	asukas- määrä	Kunnan peruspalveluiden valtionosuus	Kunnan peruspalveluiden valtionosuus, e/as	Valtionosuusjärjestelmän säästö (Lisätoimet 2025, n. 2% kunnan saamasta valtionosuudesta)	e/as
yhhteensä		3 459 751 223		-75 304 395	
5 Alajärvi	9 078	10 908 863	1 202	-236 458	-26
9 Alavieska	2 410	3 860 650	1 602	-83 683	-35
10 Alavus	10 780	10 469 234	971	-226 929	-21
16 Asikkala	7 889	7 447 917	944	-161 440	-20
18 Askola	4 651	2 840 146	611	-61 562	-13
19 Aura	3 966	2 871 302	724	-62 238	-16
20 Akaa	16 387	7 681 228	469	-166 497	-10
46 Enonkoski	1 288	2 115 042	1 642	-45 845	-36
47 Enontekiö	1 762	3 161 763	1 794	-68 534	-39
49 Espoo	320 931	438 300 687	1 366	-9 500 520	-30
50 Eura	11 084	5 129 595	463	-111 188	-10
51 Eurajoki	9 052	-5 737 085	-634	0	0
52 Evijärvi	2 272	2 653 648	1 168	-57 520	-25
61 Forssa	16 478	9 407 116	571	-203 907	-12
69 Haapajärvi	6 492	3 592 109	553	-77 862	-12
71 Haapavesi	6 365	8 205 577	1 289	-177 862	-28
72 Hailuoto	927	1 455 537	1 570	-31 550	-34
74 Halsua	985	1 401 661	1 423	-30 382	-31
75 Hamina	19 311	1 625 643	84	-35 237	-2
77 Hankasalmi	4 509	2 821 422	626	-61 157	-14
78 Hanko	7 702	-1 357 008	-176	0	0
79 Harjavalta	6 647	-870 251	-131	0	0
81 Hartola	2 482	379 378	153	-8 223	-3
82 Hattula	9 361	4 024 862	430	-87 242	-9
86 Hausjärvi	7 901	4 757 837	602	-103 130	-13
90 Heinävesi	2 929	606 609	207	-13 149	-4
91 Helsinki	684 018	343 328 295	502	-7 441 917	-11
92 Vantaa	251 269	204 131 963	812	-4 424 725	-18
97 Hirvensalmi	2 059	486 961	237	-10 555	-5
98 Hollola	22 849	20 919 255	916	-453 442	-20
102 Huittinen	9 555	6 108 723	639	-132 411	-14
103 Humppila	2 094	1 388 555	663	-30 098	-14
105 Hyrynsalmi	2 002	2 944 681	1 471	-63 828	-32
106 Hyvinkää	47 031	13 877 983	295	-300 816	-6
108 Hämeenkyrö	10 348	9 514 020	919	-206 224	-20
109 Hämeenlinna	68 433	21 708 745	317	-470 555	-7
111 Heinola	17 829	8 983 397	504	-194 722	-11
139 Ii	9 806	13 444 899	1 371	-291 429	-30
140 Iisalmi	20 463	20 891 002	1 021	-452 829	-22
142 Iitti	6 401	3 970 133	620	-86 056	-13
143 Ikaalinen	6 758	3 792 340	561	-82 202	-12
145 Ilmajoki	12 429	14 095 094	1 134	-305 523	-25
146 Ilomantsi	4 382	3 506 670	800	-76 010	-17
148 Inari	7 224	12 395 345	1 716	-268 679	-37
149 Inkoo	5 402	2 984 715	553	-64 696	-12
151 Isojoki	1 794	542 021	302	-11 749	-7
152 Isokyrö	4 319	3 543 352	820	-76 805	-18
153 Imatra	24 724	18 459 377	747	-400 122	-16

165	Janakkala	16 015	9 642 362	602	-209 006	-13
167	Joensuu	78 741	44 291 255	562	-960 049	-12
169	Jokioinen	4 848	3 482 026	718	-75 476	-16
171	Joroinen	4 552	2 726 362	599	-59 096	-13
172	Joutsa	4 099	2 463 397	601	-53 396	-13
176	Juuka	4 160	1 735 036	417	-37 608	-9
177	Juupajoki	1 668	913 502	548	-19 801	-12
178	Juva	5 674	3 587 104	632	-77 753	-14
179	Jyväskylä	149 194	68 580 110	460	-1 486 529	-10
181	Jämijärvi	1 658	2 042 954	1 232	-44 283	-27
182	Jämsä	19 116	3 232 888	169	-70 075	-4
186	Järvenpää	46 871	17 321 419	370	-375 456	-8
202	Kaarina	36 551	29 269 299	801	-634 436	-17
204	Kaavi	2 589	84 236	33	-1 826	-1
205	Kajaani	36 433	17 865 381	490	-387 247	-11
208	Kalajoki	12 271	12 819 523	1 045	-277 873	-23
211	Kangasala	33 951	22 727 810	669	-492 644	-15
213	Kangasniemi	5 062	1 834 431	362	-39 763	-8
214	Kankaanpää	12 478	8 947 794	717	-193 951	-16
216	Kannonkoski	1 186	1 238 213	1 044	-26 839	-23
217	Kannus	5 264	4 436 965	843	-96 175	-18
218	Karjoki	1 159	1 104 358	953	-23 938	-21
224	Karkkila	8 440	6 461 052	766	-140 048	-17
226	Karstula	3 573	2 962 269	829	-64 210	-18
230	Karvia	2 170	2 075 624	957	-44 991	-21
231	Kaskinen	1 241	-714 130	-575	0	0
232	Kauhajoki	12 518	9 526 677	761	-206 498	-16
233	Kauhava	15 050	13 958 184	927	-302 555	-20
235	Kauniainen	10 253	18 174 526	1 773	-393 947	-38
236	Kaustinen	4 118	4 384 202	1 065	-95 031	-23
239	Keitele	1 985	585 831	295	-12 698	-6
240	Kemi	19 402	-5 282 066	-272	0	0
241	Keminmaa	7 604	1 411 950	186	-30 605	-4
244	Kempele	19 657	22 812 163	1 161	-494 472	-25
245	Kerava	38 461	22 558 605	587	-488 976	-13
249	Keuruu	9 128	6 644 433	728	-144 023	-16
250	Kihniö	1 703	1 235 116	725	-26 772	-16
256	Kinnula	1 492	1 799 511	1 206	-39 006	-26
257	Kirkkonummi	41 635	39 472 745	948	-855 604	-21
260	Kitee	9 566	12 232 906	1 279	-265 158	-28
261	Kittilä	6 837	11 674 713	1 708	-253 059	-37
263	Kiuruvesi	7 354	8 699 289	1 183	-188 564	-26
265	Kivijärvi	1 011	1 680 093	1 662	-36 417	-36
271	Kokemäki	6 668	2 666 198	400	-57 792	-9
272	Kokkola	48 367	30 528 154	631	-661 722	-14
273	Kolari	3 987	4 934 028	1 238	-106 949	-27
275	Konnevesi	2 441	2 345 340	961	-50 837	-21
276	Kontiolahti	15 071	17 873 184	1 186	-387 416	-26
280	Korsnäs	1 986	2 981 844	1 501	-64 634	-33
284	Koski Tl	2 186	1 307 246	598	-28 336	-13
285	Kotka	50 210	11 170 208	222	-242 123	-5
286	Kouvola	78 386	3 066 994	39	-66 480	-1
287	Kristiinankaup	6 121	6 314 136	1 032	-136 864	-22
288	Kruunupyy	6 342	6 826 238	1 076	-147 964	-23
290	Kuhmo	7 483	7 001 824	936	-151 770	-20

291 Kuhmoinen	2 038	2 326 102	1 141	-50 420	-25
297 Kuopio	125 666	39 547 464	315	-857 223	-7
300 Kuortane	3 335	3 960 915	1 188	-85 856	-26
301 Kurikka	19 509	12 081 842	619	-261 884	-13
304 Kustavi	970	-131 679	-136	0	0
305 Kuusamo	14 876	13 620 639	916	-295 238	-20
309 Outokumpu	6 444	3 971 461	616	-86 085	-13
312 Kyyjärvi	1 155	1 152 082	997	-24 972	-22
316 Kärkölä	4 093	705 222	172	-15 286	-4
317 Kärsämäki	2 373	4 319 942	1 820	-93 638	-39
320 Kemijärvi	6 954	5 764 930	829	-124 959	-18
322 Kemiönsaari	6 371	8 721 566	1 369	-189 047	-30
398 Lahti	121 337	78 806 770	649	-1 708 200	-14
399 Laihia	7 656	3 860 843	504	-83 687	-11
400 Laitila	8 479	10 735 382	1 266	-232 698	-27
402 Lapinlahti	8 865	4 334 556	489	-93 955	-11
403 Lappajärvi	2 758	2 842 464	1 031	-61 613	-22
405 Lappeenranta	73 327	24 420 709	333	-529 339	-7
407 Lapinjärvi	2 429	2 086 128	859	-45 219	-19
408 Lapua	14 028	12 811 632	913	-277 702	-20
410 Laukaa	18 878	18 777 784	995	-407 024	-22
416 Lemi	2 849	1 868 847	656	-40 509	-14
418 Lempäälä	24 854	21 027 675	846	-455 792	-18
420 Leppävirta	8 971	4 970 006	554	-107 729	-12
421 Lestijärvi	665	1 184 430	1 781	-25 673	-39
422 Lieksa	10 049	5 055 979	503	-109 592	-11
423 Lieto	20 666	17 123 519	829	-371 166	-18
425 Liminka	10 190	20 282 197	1 990	-439 633	-43
426 Liperi	11 913	9 827 322	825	-213 015	-18
430 Loimaa	15 295	10 788 380	705	-233 847	-15
433 Loppi	7 657	4 814 572	629	-104 360	-14
434 Loviisa	14 352	6 753 519	471	-146 388	-10
435 Luhanka	711	1 069 675	1 504	-23 186	-33
436 Lumijoki	2 008	3 843 109	1 914	-83 302	-41
440 Luoto	5 884	12 809 270	2 177	-277 651	-47
441 Luumäki	4 358	1 019 189	234	-22 092	-5
444 Lohja	45 687	22 579 885	494	-489 437	-11
445 Parainen	14 868	7 938 354	534	-172 070	-12
475 Maalahti	5 415	5 506 244	1 017	-119 352	-22
480 Marttila	1 910	1 777 566	931	-38 530	-20
481 Masku	9 592	6 481 460	676	-140 491	-15
483 Merijärvi	1 059	1 799 650	1 699	-39 009	-37
484 Merikarvia	2 904	785 004	270	-17 016	-6
489 Miehikkälä	1 703	2 098 352	1 232	-45 483	-27
491 Mikkeli	51 890	6 595 696	127	-142 967	-3
494 Muhos	8 749	10 270 627	1 174	-222 624	-25
495 Multia	1 393	892 440	641	-19 344	-14
498 Muonio	2 313	4 075 845	1 762	-88 347	-38
499 Mustasaari	19 738	21 689 028	1 099	-470 127	-24
500 Muurame	10 614	12 803 074	1 206	-277 517	-26
503 Mynämäki	7 477	3 722 746	498	-80 694	-11
504 Myrskylä	1 677	561 642	335	-12 174	-7
505 Mäntsälä	20 934	15 174 003	725	-328 909	-16
507 Mäntyharju	7 057	835 634	118	-18 113	-3
508 Mänttä-Vilppu	9 270	-848 071	-91	0	0

529 Naantali	20 129	10 078 006	501	-218 449	-11
531 Nakkila	4 939	1 066 421	216	-23 116	-5
535 Nivala	10 378	16 008 341	1 543	-346 994	-33
536 Nokia	36 176	22 071 614	610	-478 420	-13
538 Nousiainen	4 659	4 388 259	942	-95 119	-20
541 Nurmes	8 980	10 609 973	1 182	-229 980	-26
543 Nurmijärvi	45 048	38 742 670	860	-839 779	-19
545 Närpiö	9 554	16 384 058	1 715	-355 138	-37
560 Orimattila	15 651	12 512 910	799	-271 227	-17
561 Oripää	1 304	1 867 420	1 432	-40 478	-31
562 Orivesi	8 869	5 103 074	575	-110 613	-12
563 Oulainen	6 912	4 759 911	689	-103 175	-15
564 Oulu	216 152	123 398 881	571	-2 674 770	-12
576 Padasjoki	2 676	1 445 189	540	-31 326	-12
577 Paimio	11 221	9 930 348	885	-215 248	-19
578 Paltamo	2 990	1 948 195	652	-42 229	-14
580 Parikkala	4 300	1 693 626	394	-36 711	-9
581 Parkano	6 069	3 365 243	554	-72 944	-12
583 Pelkosenniemi	910	574 359	631	-12 450	-14
584 Perho	2 594	4 928 164	1 900	-106 822	-41
592 Petäjävesi	3 552	3 214 058	905	-69 667	-20
593 Pieksämäki	17 178	6 110 203	356	-132 444	-8
595 Pielavesi	3 980	4 708 120	1 183	-102 052	-26
598 Pietarsaari	19 576	6 202 036	317	-134 434	-7
599 Pedersöre	11 226	16 012 165	1 426	-347 077	-31
601 Pihtipudas	3 692	4 268 778	1 156	-92 529	-25
604 Pirkkala	21 042	18 052 060	858	-391 293	-19
607 Polvijärvi	3 999	3 193 543	799	-69 223	-17
608 Pomarkku	1 931	1 115 348	578	-24 176	-13
609 Pori	83 305	21 274 029	255	-461 132	-6
611 Pornainen	4 961	3 923 308	791	-85 041	-17
614 Posio	2 878	2 817 198	979	-61 065	-21
615 Pudasjärvi	7 304	14 873 434	2 036	-322 394	-44
616 Pukkila	1 743	833 486	478	-18 066	-10
619 Punkalaidun	2 607	2 867 193	1 100	-62 149	-24
620 Puolanka	2 345	3 842 763	1 639	-83 295	-36
623 Puumala	2 101	1 487 234	708	-32 237	-15
624 Pyhtää	5 001	4 171 275	834	-90 416	-18
625 Pyhäjoki	2 976	3 823 691	1 285	-82 882	-28
626 Pyhäjärvi	4 702	3 708 873	789	-80 393	-17
630 Pyhäntä	1 641	3 048 278	1 858	-66 074	-40
631 Pyhärinta	1 919	1 457 228	759	-31 587	-16
635 Pälkäne	6 238	3 305 895	530	-71 658	-11
636 Pöytyä	8 011	8 273 388	1 033	-179 332	-22
638 Porvoo	51 737	46 679 277	902	-1 011 811	-20
678 Raahe	23 571	14 052 506	596	-304 599	-13
680 Raisio	25 738	15 341 435	596	-332 538	-13
681 Rantasalmi	3 246	2 379 471	733	-51 577	-16
683 Ranua	3 570	8 117 461	2 274	-175 953	-49
684 Rauma	38 968	10 062 606	258	-218 115	-6
686 Rautalampi	2 935	1 588 567	541	-34 433	-12
687 Rautavaara	1 413	1 401 315	992	-30 375	-21
689 Rautjärvi	3 008	2 885 094	959	-62 537	-21
691 Reisjärvi	2 556	4 253 715	1 664	-92 203	-36
694 Riihimäki	28 643	7 714 417	269	-167 216	-6

697 Ristijärvi	1 163	924 104	795	-20 031	-17
698 Rovaniemi	65 722	19 521 746	297	-423 150	-6
700 Ruokolahti	4 733	1 800 583	380	-39 029	-8
702 Ruovesi	4 039	2 645 899	655	-57 352	-14
704 Rusko	6 418	6 117 686	953	-132 606	-21
707 Rääkkylä	1 881	1 012 954	539	-21 957	-12
710 Raasepori	27 036	16 563 167	613	-359 020	-13
729 Saarijärvi	8 858	6 198 968	700	-134 368	-15
732 Salla	3 285	3 939 003	1 199	-85 381	-26
734 Salo	50 870	27 730 729	545	-601 086	-12
738 Sauvo	2 965	2 142 841	723	-46 448	-16
739 Savitaipale	3 188	3 186 650	1 000	-69 073	-22
740 Savonlinna	31 460	3 765 446	120	-81 619	-3
742 Savukoski	964	1 322 139	1 372	-28 658	-30
743 Seinäjoki	66 611	31 262 030	469	-677 630	-10
746 Sievi	4 603	7 213 555	1 567	-156 360	-34
747 Siikainen	1 264	1 579 483	1 250	-34 237	-27
748 Siikajoki	4 804	5 632 139	1 172	-122 081	-25
749 Siilinjärvi	21 269	8 848 718	416	-191 803	-9
751 Simo	2 778	2 724 530	981	-59 056	-21
753 Sipoo	22 826	22 775 496	998	-493 677	-22
755 Siuntio	6 182	5 139 213	831	-111 397	-18
758 Sodankylä	8 127	5 228 740	643	-113 337	-14
759 Soini	1 800	1 765 607	981	-38 271	-21
761 Somero	8 429	6 837 952	811	-148 218	-18
762 Sonkajärvi	3 570	4 221 523	1 182	-91 505	-26
765 Sotkamo	10 185	6 000 153	589	-130 058	-13
768 Sulkava	2 361	2 767 699	1 172	-59 992	-25
777 Suomussalmi	7 038	7 959 094	1 131	-172 520	-25
778 Suonenjoki	6 632	3 536 178	533	-76 649	-12
781 Sysmä	3 428	3 469 751	1 012	-75 210	-22
783 Säskylä	6 256	1 968 938	315	-42 678	-7
785 Vaala	2 581	5 148 908	1 995	-111 607	-43
790 Sastamala	23 464	15 405 788	657	-333 933	-14
791 Siikalatva	4 938	6 687 668	1 354	-144 961	-29
831 Taipalsaari	4 596	3 051 683	664	-66 148	-14
832 Taivalkoski	3 657	8 429 548	2 305	-182 717	-50
833 Taivassalo	1 692	1 812 193	1 071	-39 281	-23
834 Tammela	5 832	5 336 353	915	-115 670	-20
837 Tampere	260 180	25 809 629	99	-559 444	-2
844 Tervo	1 388	1 039 597	749	-22 534	-16
845 Tervola	2 826	3 673 803	1 300	-79 633	-28
846 Teuva	4 662	5 419 407	1 162	-117 470	-25
848 Tohmajärvi	3 976	4 478 350	1 126	-97 072	-24
849 Toholampi	2 799	4 498 313	1 607	-97 505	-35
850 Toivakka	2 349	2 887 142	1 229	-62 581	-27
851 Tornio	20 959	7 500 613	358	-162 582	-8
853 Turku	206 073	44 392 864	215	-962 251	-5
854 Pello	3 191	2 427 899	761	-52 627	-16
857 Tuusniemi	2 311	-513 767	-222	0	0
858 Tuusula	42 225	31 673 795	750	-686 555	-16
859 Tyrvävä	6 501	11 718 041	1 802	-253 998	-39
886 Ulvila	12 382	7 869 252	636	-170 572	-14
887 Urjala	4 493	2 353 430	524	-51 012	-11
889 Utajärvi	2 466	4 973 814	2 017	-107 811	-44

890 Utsjoki	1 137	2 591 781	2 279	-56 179	-49
892 Uurainen	3 657	7 307 158	1 998	-158 389	-43
893 Uusikaarlepyy	7 439	8 893 694	1 196	-192 778	-26
895 Uusikaupunki	14 814	5 258 377	355	-113 980	-8
905 Vaasa	70 361	20 500 351	291	-444 362	-6
908 Valkeakoski	20 847	8 679 676	416	-188 139	-9
915 Varkaus	19 669	6 694 199	340	-145 102	-7
918 Vehmaa	2 246	1 754 884	781	-38 039	-17
921 Vesanto	1 851	2 242 755	1 212	-48 614	-26
922 Vesilahti	4 511	4 154 857	921	-90 060	-20
924 Veteli	2 931	2 940 114	1 003	-63 729	-22
925 Vieremä	3 352	3 971 574	1 185	-86 087	-26
927 Vihti	28 799	17 593 801	611	-381 360	-13
931 Viitasaari	5 764	6 794 669	1 179	-147 280	-26
934 Vimpeli	2 607	1 886 749	724	-40 897	-16
935 Virolahti	2 831	1 331 341	470	-28 858	-10
936 Virrat	6 190	6 211 328	1 003	-134 636	-22
946 Vöyri	6 210	7 777 262	1 252	-168 578	-27
976 Ylitornio	3 721	4 431 668	1 191	-96 060	-26
977 Ylivieska	15 406	15 959 122	1 036	-345 927	-22
980 Ylöjärvi	33 704	29 570 515	877	-640 965	-19
981 Ypäjä	2 193	1 934 660	882	-41 935	-19
989 Ähtäri	5 220	1 973 207	378	-42 771	-8
992 Äänekoski	17 740	9 104 193	513	-197 341	-11

Kunta- ja alueosasto

7.7.2025

Lainsäädäntöneuvos Saara Rahko

LAKI KUNNAN PERUSPALVELUJEN VALTIONOSUUDESTA ANNETUN LAIN VÄLIAIKASESTA MUUTTAMISESTA

1 Asian tausta

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentista sekä valtionosuuteen tehtävistä määräaikaista vähennyksistä ja lisäyksistä säädetään vuosittain muuttamalla kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (618/2021, jäljempänä *valtionosuuslaki*). Pääministeri Petteri Orpon hallitus päätti kevään 2025 kehysriihen yhteydessä, että osana uusia sopeutustoimia kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin kohdistetaan 75 miljoonan euron, eli noin 2 prosentin vähennys. Tavoitteena on, ettei vähennys kasvata kuntien välisiä suhteellisia eroja valtionosuuksissa.

Tässä muistiossa käsiteltävässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi valtionosuuslakiin määräaikainen 32 a §, jossa säädettäisiin vuonna 2026 tehtävästä noin 2 prosentin eli 75 miljoonan euron vähennyksestä kuntien valtionosuuksiin. Vähennys toteutettaisiin vähentämällä vuonna 2026 kuntien peruspalveluiden valtionosuusrahoitusta prosenttiperusteisesti niin, että muutos ei kasvata kuntien suhteellisia eroja valtionosuuksissa. Vastaavan suuruinen pysyvä säästö koko maan tasolla toteutettaisiin erikseen vuodesta 2027 alkaen niin, että se huomioidaan kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistuksen yhteydessä. Vähennys toteutetaan siten, että lakisääteiset palvelut pystytään turvaamaan.

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Muistiossa käsiteltävä lakiehdotus tulee olemaan osa syksyllä annettavaa hallituksen esitystä laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta. Esityksessä säädetään muista muutoksista kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen vuonna 2026. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

2 Nykytila ja sen arviointi

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetään kunnille käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta lain 1 §:n 1 momentissa lueteltuihin valtionosuustehtäviin.

Valtionosuuden laskemisen perusteina käytetään valtionosuustehtävien laskennallisia kustannuksia sekä syrjäisyyden, työpaikkaomavaraisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, asukasmäärän kasvun ja saamelaisten kotiseutualueen

kunnan lisäosien määräytymisperusteita. Valtionosuuden laskemisen perusteista säädetään tarkemmin valtionosuuslain 5 §:n 1 momentissa.

Valtionosuuslain 5 §:n 2 momentissa säädetään valtionosuustehtävien laskennallisten kustannusten ja lisäosien laskemisesta. Kunnan valtionosuustehtävien järjestämisestä aiheutuvat laskennalliset kustannukset saadaan laskemalla yhteen valtionosuuslain 6—12 §:n mukaisesti määräytyvät laskennalliset kustannukset. Valtionosuuslain 21 §:ssä säädetään kunnan omarahoitusosuudesta ja kuntien valtionosuudesta. Valtionosuuden laskennassa omarahoitusosuus vähennetään valtionosuustehtävien laskennallisista kustannuksista. Näin saatua euromäärään lisätään 13—17 §:ssä tarkoitetut syrjäisyyden, työpaikkaomavaraisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, asukasmäärän kasvun sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat. Laskennallisten kustannusten perushinnat sekä lisäosien perushinnat säädetään vuosittain asetuksella. Laskennallisten kustannusten perushintaa säädettäessä otetaan huomioon valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun arvioidut muutokset, kustannustason arvioidut muutokset sekä valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistamiseksi vuosittain tehtävät tarkistukset. Lisäosien perushintaa säädettäessä otetaan huomioon kustannustason arvioidut muutokset.

Kunnan valtionosuuden määräytymiseen vaikuttavat myös verotuloihin perustuva valtionosuuden taseaus, josta säädetään 4 luvussa ja valtionosuuteen tehtävät lisäykset ja siitä tehtävistä vähennykset, joista säädetään 5 luvussa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 3 luku sisältää säännökset perushintojen säätämisestä valtionosuusprosentista ja kunnan omarahoitusosuudesta sekä valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaosta. Valtionosuusprosentista ja kunnan omarahoitusosuudesta säädetään 21 §:ssä. Valtionosuusprosentti määrittelee valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa peruspalveluiden rahoituksessa koko maan tasolla. Omarahoitusosuus asukasta kohden on kaikissa kunnissa yhtä suuri. Pykälän 1 momentissa todetaan kuntien valtionosuus laskennallisista kustannuksista (valtionosuusprosentti) ja kuntien omarahoitusosuus. Pykälän 2 momentissa säädetään valtiolle velvollisuus rahoittaa uudet ja laajentuvat valtionosuustehtävät niin, että valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä.

Lain 4 luvussa säädettävällä verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella tasataan kuntien verotulopohjassa olevia eroja. Tasauksen tarkoituksen on turvata kaikille kunnille taloudelliset edellytykset järjestää asukkailleen yhdenvertaiset peruspalvelut kohtuullisella kunnallisverorasituksella ja maksutasolla.

Lain 5 luvussa säädetään valtionosuuteen tehtävistä lisäyksistä ja siitä tehtävistä vähennyksistä. Näitä vähennyksiä ovat harkinnanvaraiset valtionosuuden korotukset (27 §) ja yksityisen perusopetuksen järjestäjälle toiminnan aloittamisen johdosta maksettavan rahoituksen vähentäminen (28 §), joiden yhteismäärää vastaava euromäärä vähennetään kaikilta kunnilta valtionosuuksista asukasta koh-

den yhtä suurena eränä. Lain 29 §:ssä säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuuden vähentämisestä kuntaan maksetun perustoimeentulotuen määrän perusteella. Lain 5 luvussa säädetään myös hyvinvointialueiden perustamisen ja tehtävien järjestämisvastuun siirrosta vuonna 2023 aiheutuvien taloudellisten vaikutusten rajoittamisesta (30 §) ja edellä mainittuun uudistukseen liittyvästä valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasauksesta (31 §) sekä kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksesta (31 a). Lisäksi lain 32 §:ssä säädetään vuosittain määrääaikaisista kuntien valtionosuuteen kohdistuvista vähennyksistä ja lisäyksistä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien siirtyessä hyvinvointialueille niille siirtyivät kunnilta edellä mainittujen lakisääteisten tehtävien kustannukset. Kunnilta siirrettiin hyvinvointialueille kustannuksia vastaava määrä tuloja koko maan tasolla. Vaikka sote-uudistuksen myötä kunnilta hyvinvointialueille siirtyivät kustannukset ja tulot olivat tasapainossa koko maan tasolla, kuntakohtaisesti niiden erot olivat varsin suuria. Tämän epäsuhdan tasapainottamiseksi valtionosuuslakiin sisältyy niin sanottu muutosrajoitin, jonka perusteella kunnalle myönnetään valtionosuuden lisäystä, tai kunnan valtionosuutta vähennetään, jos kunnalta hyvinvointialueelle siirtynyt tulo ei vastaa hyvinvointialueelle siirtynyttä kustannusta.

Hyvinvointialueiden perustamiseen liittyvät tasaukset muodostavat monessa kunnassa merkittävän osan kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta - joissakin kunnissa ne ovat jopa suurin yksittäinen kunnan valtionosuuteen vaikuttava erä. Joissakin kunnissa negatiiviset sote-erät vähentävät merkittävästi valtionosuuksia tai painavat ne jopa negatiivisiksi. Sote-muutosrajoitinta ja järjestelmämuutoksen tasausta arvostellaan osittain myös siksi, että hyvinvointialueuudistukseen liittyneissä siirtolaskelmissa käytetyt kustannukset ja tulot perustuivat monen kunnan mukaan poikkileikkaustietoihin sellaisilta vuosilta, jotka eivät vastanneet normaalista kustannus- ja tulorakennetta asianomaisissa kunnissa. Kuntien mukaan siirtolaskelmien pohjana olevat tiedot olisivat olleet osin puutteelliset ja vääristyneet. Toisaalta valtiovarainministeriö oikaisi osittain kuntien kirjaamia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen kustannuksia, kuten takautuvien palkkaharmonisaatiokustannusten ja muiden sote-uudistuksen rahoituksen siirtolaskelmaa vääristävien erien, osalta. Sote-uudistuksen vaikutuksia tasoittavien rahoituserien poistaminen valtionosuusjärjestelmästä on kuitenkin haasteellista, koska niiden poistaminen aiheuttaa suuria muutoksia kuntakohtaisissa valtionosuuksissa.

Joitakin nykyisen valtionosuusjärjestelmän ominaisuuksia ja määräytymistekijöitä on arvosteltu myös muista näkökulmista. Järjestelmää pidetään yleisesti varsin monimutkaisena. Yksittäisen kunnan saaman valtionosuuden määrään vaikuttavat tekijät eivät myöskään ole välttämättä helposti hahmotettavissa ja eri kuntien saamien valtionosuuksien välillä on myös huomattavia eroja. Valmisteilla olevassa valtionosuusuudistuksessa onkin tavoitteena uudistaa kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmää siten, että se mahdollisimman hyvin toteuttaisi perustettaväänsä turvata lain soveltamisalaan kuuluvien valtionosuustehtävien rahoitusta kuntien tehtävien muututtua.

3 Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on toteuttaa kevään 2025 kehysriihessä päätetty noin 2 prosentin eli yhteensä 75 miljoonan euron säästö valtiontalouteen vähentämällä kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia vastaavalla summalla. Tavoitteena on, ettei vähennys kasvata kuntien välisiä suhteellisia eroja valtionosuuksissa eikä negatiivisia valtionosuuksia ja että lakisääteiset palvelut pystytään turvaamaan.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Esityksessä ehdotetaan, että kunnalle maksettavasta valtionosuudesta vähennetään vuonna 2026 noin kaksi prosenttia 75 miljoonan euron säästön toteuttamiseksi. Valtionosuuden vähennystä ei kuitenkaan kohdistettaisi niihin kuntiin, joilla peruspalvelujen valtionosuus on negatiivinen. Hallitusohjelman tavoitteena on arvioida mahdollisuutta tehdä valtionosuusjärjestelmään määräaikainen korjaus niin, että minkään kunnan valtionosuuksien maksatus ei ole negatiivinen. Rajaus olisi yhteen sopiva tämän tavoitteen kanssa, sillä yksittäisen kunnan negatiivinen valtionosuus ei kasva.

Ehdotuksessa valtionosuuden vähennys kohdennettaisiin kunnittain maksuun pantujen kunnan peruspalvelujen valtionosuuksien suhteessa. Näin vähennyksen määrä leikkaa kaikilta saman suhteellisen osan, mutta määrä vaihtelee kunnittain euromääräisesti, ollen suurin niissä kunnissa, jotka saavat euromääräisesti eniten valtionosuuksia, ja pienin kunnissa, jotka saavat vähiten valtionosuutta. Vakiintuneesti vastaavat vähennykset on toteutettu valtionosuusprosenttia alentamalla, jolloin vähennys on jokaisessa kunnassa euromääräisesti asukasta kohden yhtä suuri. Ehdotettavassa mallissa asukaskohtainen säästö vaihtelee noin 50 eurosta (kunnissa, joissa valtionosuus on noin 2 300 euroa asukasta kohti) nollaan euroon kunnissa, joissa valtionosuus on negatiivinen.

Yksittäisen kunnan saaman peruspalvelujen valtionosuuden määrään vaikuttavat monet eri tekijät, jotka huomioidaan valtionosuuslain 2 luvun mukaisesti (mm. tarve- ja olosuhdetekijät, palvelujen järjestämistapa, verotuloihin perustuva valtionosuuden taseus sekä sote-uudistuksen vaikutuksia tasaavat erät). Kunnan saaman valtionosuuden määrän perusteella ei voida päätellä kunnan tosiasiallista taloudellista kantokykyä. Erityisesti ne kunnat, joissa valtionosuus on negatiivinen, hyötyvät nyt ehdotettavasta vähennystavasta, sillä vähennystä ei huomioidaisi niiden valtionosuudessa ollenkaan.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän tarkoituksena on turvata valtionosuuslaissa määriteltyjen peruspalvelujen toteutuminen kaikkialla maassa kohtuullisella verorasituksella. Järjestelmä on korostetusti laskennallinen ja valtionosuuden määräytymisen tulee perustua järjestelmän tunnistamiin laskennallisiin kriteereihin. Laskennallisuus, ennakoitavuus ja läpinäkyvyys ovat keskeisiä peruseriaatteita, jotka turvaavat myös järjestelmän legitimitetin kuntien näkökulmasta. Koska nyt ehdotettava vähennysmalli poikkeaa vakiintuneesta tavasta kohdentaa valtionosuusvähennykset kuntiin asukaskohtaisesti yhtä suurina, on

mahdollista, että sen koetaan vähentävän järjestelmän ennakoitavuutta ja legitimitettä erityisesti niissä kunnissa, jotka menettävät valtionosuuksia asukasta kohden eniten. Toisaalta, jos säästö toteutettaisiin vaihtoehtoisella tavalla laskeamalla valtionosuusprosenttia, leikkaisi se suhteellisesti hyvin erisuuruiset osat eri kuntien valtionosuuksista ja kasvattaisi entisestään kuntien välisiä eroja. Myös kunnan saaman valtionosuuden kytkeytymistä voimakkaasti sote-uudistukseen on arvosteltu, joten vähennyksen kohdistaminen erityisesti niihin kuntiin, joiden valtionosuutta sote-erät nyt korottavat, saattaa tästä näkökulmasta olla perusteltua ja siten myös lisätä vähennyksen hyväksyttävyyttä.

Vakiintuneen käytännön mukaisesti sellaiset vaalikauden aikana tehdyt pysyväksi muuttuneet valtionosuuden lisäykset ja vähennykset, joita ei ole toteutettu valtionosuusprosenttia muuttamalla, otetaan huomioon valtionosuusprosentissa viimeistään vaalikauden viimeisessä talousarviossa. Näin turvataan se, ettei seuraava hallitus joudu ottamaan kantaa edellisen hallituksen tekemiin valtionosuuden pysyviin lisäyksiin tai vähennyksiin. Tästä johtuen ehdotetaan, että kunnalle maksettavasta valtionosuudesta tehtävä kahden prosentin suuruinen vähennys olisi määräaikainen ja voimassa vain vuoden 2026. Vuodesta 2027 alkaen vastaavan suuruinen pysyvä säästö toteutettaisiin erikseen valtionosuusuudistuksen yhteydessä. Tällöin pysyvän säästön vaikutukset saattaisivat kohdentua kuntiin eri tavoin kuin nyt ehdotettavassa mallissa.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Sopeutustoimena päätetty 75 miljoonan euron valtionosuuden vähennys olisi mahdollista toteuttaa myös vakiintuneella tavalla, eli alentamalla valtionosuusprosenttia. Tällöin asukaskohtainen vähennys olisi jokaisessa kunnassa 13,38 euroa/asukas.

Säästön toteuttamisen vakiintuneella tavalla voitaisiin katsoa tukevan valtionosuusjärjestelmän peruseriaatteita. Yksittäisen kunnan saaman valtionosuuden määrään vaikuttavat monet eri tekijät, eikä kunnan saaman valtionosuuden määrän perusteella voida päätellä esimerkiksi kunnan tosiasiallista taloudellista kantokykyä. Mikäli vähennys tehtäisiin kaikissa kunnissa yhtä suurena, kasvattaisi se kuitenkin kuntien välisiä suhteellisia eroja valtionosuuksissa ja vähentäisi suhteessa eniten vähän valtionosuusiasaavilta kunnilta. Tällöin vähennys vaihtelisi kuntakohtaisesti noin 0,6–40 prosentin välillä kunnalle maksettavan valtionosuuden määrästä.

6 Säännöskohtaiset perustelut

32 a §. Kunnalle maksettavasta valtionosuudesta vuonna 2026 tehtävä vähennys

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin kunnalle vuonna 2026 maksettavasta valtionosuudesta tehtävästä noin 2 prosentin suuruudesta vähennyksestä, jonka tavoitteena on toteuttaa 75 miljoonan euron valtiontalouden säästö valtionosuuksia vähentämällä.

Vähennys laskettaisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, joka lasketaan valtionosuuslain 5 §:n mukaisesti ottaen huomioon valtionosuuslain 4 luvussa tarkoitettu verotuloihin perustuva valtionosuuden taseaus sekä 5 luvussa tarkoitettut erät. Näin saatavasta summasta vähennettäisiin osuus, joka suuruudeltaan vastaisi hieman yli kahta prosenttia. Koska vähennyksellä tavoitellaan 75 miljoonan euron säästöä valtiontalouteen, vähennyksen täsmällinen prosentti selviää vasta myöhemmin.

Jos kunnan peruspalveluiden valtionosuus valtionosuuslain 5 §:n mukaisesti laskettuna ottaen huomioon lain 4 ja 5 luvussa tarkoitettut erät olisivat 0 euroa tai vähemmän (negatiivinen valtionosuus), ei kunnan valtionosuudesta tehtäisi vähennystä.

Pykälä olisi voimassa väliaikaisena vuoden 2026. Vastaavan suuruinen pysyvä vähennys toteutettaisiin erikseen vuodesta 2027 alkaen niin, että se huomioidaan kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistuksen yhteydessä.

7 Suhde perustuslakiin

Suomen perustuslain (731/1999) 121 §:n 1—2 momentin mukaan Suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Pykälän 3 momentin mukaan kunnilla on verotusoikeus. Lailla säädetään verovelvollisuuden ja veron määräytymisen perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta.

Perustuslakivaliokunta on kunnallista itsehallintoa koskevassa lausuntokäytännössään korostanut, että tehtävistä säädetäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (PeVM 25/1994 vp, s. 3; PeVL 18/2001 vp, PeVL 30/2013 vp, s. 5/II, PeVL 12/2011 vp, s. 2/II, PeVL 41/2010 vp, s. 5/II). Valiokunta on katsonut, että kunnille osoitettavat rahoitustehtävät eivät itsehallinnon perustuslain suojan takia saa suuruutensa puolesta heikentää kuntien toimintaedellytyksiä tavalla, joka vaarantaisi kuntien mahdollisuuksia päättää itsenäisesti taloudestaan ja siten myös omasta hallinnostaan (ks. esim. PeVL 41/2014 vp, s. 3/II ja PeVL 50/2005 vp, s. 2). Vastaavanlainen määritelmä sisältyy myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 artiklaan, jonka mukaan paikallisviranomaisten voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin velvoitteisiin, jotka niille on annettu perustuslaissa ja muissa laeissa (ks. PeVL 16/2014 vp, s. 2/II).

Valtionosuusjärjestelmän keskeisenä tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla kunnilla on olosuhteista ja kuntien tulopohjan eroista huolimatta edellytykset selvittää erityisesti lakisääteisistä tehtävistään. Valtionosuusjärjestelmällä on alueellisen yhdenvertaisuuden edistämisen vuoksi merkitystä myös perustuslain 6 §:n kannalta. Järjestelmän tehtävänä on tasoittaa kuntien välillä olevia peruspalveluiden kustannus- ja tarve-eroja ja siten lisätä elinkeino- ja väestörakenteeltaan erilaisten kuntien asukkaiden yhdenvertaista kohtelua ja heidän tosiasiallisia mah-

dollisuuksiaan saada perusoikeuksien toteutumisen kannalta välttämättömiä palveluja. Näin ollen valtionosuusjärjestelmän tarkastelu on keskeistä myös rahoitusperiaatteen toteutumisen kannalta (PeVL 16/2014 vp, s. 3/I, PeVL 34/2013 vp, s. 2/I, PeVL 29/2009 vp, s. 2/I).

Vaikka valtionosuusjärjestelmällä on keskeinen merkitys rahoitusperiaatteen toteutumisessa ja perusoikeuksiin liittyvien palvelujen turvaamisessa, lainsäätäjällä on kuitenkin katsottu olevan varsin laaja harkintavalta säädettyä muutoksista valtionosuusjärjestelmään. Näin on katsottu olevan silloinkin, kun muutokset vaikuttavat merkittävästi yksittäisten kuntien valtionosuuksiin (PeVL 40/2014 vp, s. 3/II ja PeVL 16/2014 vp, s. 4/I). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin lausuntokäytännössään todennut myös, ettei muutoksista saa aiheutua alueellisen yhdenvertaisuuden vaarantumista (PeVL 16/2014 vp, s. 3-4 ja PeVL 12/2011 vp, s. 3). Toisaalta on myös todettu, että yhdenvertaisuusperiaatteestakaan ei voi johtua tiukoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle silloin, kun pyritään kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (esim. PeVL 40/2014 vp, s. 6/II).

Perustuslakivaliokunta on valtionosuusjärjestelmää koskevassa käytännössään katsonut, ettei perustuslain turvaaman rahoitusperiaatteen kannalta ole riittävää arvioida sen toteutumista koko kuntasektorin tasolla, koska asukkaiden itsehallinto on suojattu kussakin kunnassa. Vaikutuksia on siten tarkasteltava myös yksittäisten kuntien tilanteen kannalta (ks. esim. PeVL 17/2021 vp, PeVL 40/2014 vp, s. 3, PeVL 16/2014 vp, s. 3 ja PeVL 41/2002 vp, s. 3/II). Valiokunta on myös edellyttänyt, että kuntien talouteen vaikuttavaa lainsäädäntöä toimeenpantaessa kiinnitetään vakavaa huomiota maan eri osissa olevien kuntien asukkaiden yhdenvertaiseen kohteluun ja heidän tosiasiallisiin mahdollisuuksiinsa saada perusoikeuksien toteutumisen kannalta välttämättömiä palveluja (ks. PeVL 67/2014 vp ja PeVL 37/2006 vp, s. 2—3).

Esityksessä ehdotetaan, että kunnalle maksettavaa peruspalvelujen valtionosuutta vähennettäisiin vuonna 2026 yhteensä 75 miljoonalla eurolla, mikä toteutettaisiin vähentämällä kunnalle maksettavasta valtionosuudesta noin kaksi prosenttia. Tavoitteena on, ettei vähennys kasvata kuntien välisiä suhteellisia eroja valtionosuuksissa. Toisaalta tällainen vähennystapa tarkoittaa, että kunnat menettävät asukasta kohti tarkasteltuna eri määrän valtionosuuksia. Asukaskohtaisesti vähennys on suurimmillaan noin 50 euroa ja pienimmillään 0 euroa. Suhteellisen suurista kuntakohtaisista eroista huolimatta esitetyn muutoksen ei hallituksen käsityksen mukaan voida katsoa vaarantavan sitä, että kunnilla on olosuhteista ja kuntien tulopohjan eroista huolimatta edellytykset selvittää erityisesti lakisääteisistä tehtävistään, eikä kuntien toimintaedellytyksiä heikennetä tavalla, joka vaarantaisi kuntien mahdollisuuksia päättää itsenäisesti taloudestaan ja siten myös omasta hallinnostaan.

8 Voimaantulo

Lain ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2026. Laki olisi voimassa vuoden 2026 loppuun asti.

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin (618/2021) väliaikaisesti uusi 32 a § seuraavasti:

32 a §

Kunnalle tässä laissa tarkoitettusta vuonna 2026 maksettavasta peruspalvelujen valtionosuudesta vähennetään osuus, joka vastaa suuruudeltaan 2,xx prosenttia valtion kunnalle maksamasta peruspalvelujen valtionosuudesta. Vähennystä ei tehdä, jos kunnan peruspalvelujen valtionosuus on 0 euroa tai vähemmän.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026. Laki on voimassa vuoden 2026 loppuun.